{ } { }

Bakara Suresi | 30 | GİT

◀ **Bakara / 30** ▶

وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّ۪ي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَل۪يفَةًۜ قَالُٓوا اَتَجْعَلُ ف۪يهَا مَنْ يُفْسِدُ ف۪يهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَٓاءَۚ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَۜ قَالَ اِنّ۪ٓي اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

Türkçe Transcript

Ve-iż **k**âle rabbuke lilmelâ-iketi innî câ'ilun fi-l-ar**d**i ḣalîfe*(ten)*(s) **k**âlû etec'alu fîhâ men yufsidu fîhâ veyesfiku-ddimâe vena*h*nu nusebbi*h*u bi*h*amdike venu**k**addisu lek*(e)*(s) **k**âle innî a'lemu mâ lâ ta'lemûn*(e)*

Abdulbaki Gölpınarlı Meali

Hani Rabbin meleklere, ben yeryüzünde mutlaka bir halife yaratacağım demişti. Demişlerdi ki: Orada bozgunculuk edecek ve kan dökecek birini mi yaratacaksın? Biz, sana hamd ederek noksan sıfatlardan arılığını söylemede, seni kutlamadayız ya; ben, sizin bilmediğinizi bilirim demişti.

Abdullah-Ahmet Akgül Meali

(Kullarıma hatırlat!) **Hani bir zamanlar, Rabbin meleklere: "Ben mutlaka yeryüzünde** *(Hakkın ve hayrın temsilcisi ve takipçisi olacak, hükümlerimi uygulayacak, ilim, imkân ve istidadı sürekli gelişip artacak)* **bir halife** *(var edip görevli)* **kılacağım** *(Ademoğlunu adil bir düzen ve devlet disiplini kurmakla sorumlu ve yetkili yaparak dünyaya yollayacağım)***" demişti.** *(Melekler de)* **O'na: "Orada fesat çıkaracak ve kan akıtacak birini mi yaratacaksın? Oysa biz Seni överek tesbih ve takdis ediyoruz.** *(Saygıyla kutsayıp emrine âmade bulunuyoruz. Eğer ibadet ve hizmet içinse, biz Sana zaten bunları yapıyoruz.)***" yanıtını vermişlerdi.** *(Rabbin ise)* **"Ben sizin bilmediklerinizi de bilirim" deyip** *(onları uyarıvermişti)***.**

Abdullah Parlıyan Meali

Bir zamanlar Rabbin meleklere: Bakın ben yeryüzünde benim hükümlerimi uygulayacak bir halife, bir temsilci yaratacağım demişti de, melekler: “Biz seni övgüyle yücelterek takdis edip sana saygı gösterip dururken, orada bozgunculuk yapacak ve kan dökecek birisini mi yaratacaksın?” dediler. Ama Allah onlara: “sizin bilmediğiniz çok şey var onları ben bilirim” dedi.

Ahmet Tekin Meali

Hani Rabb'in meleklere; “Ben yeryüzünde dünya düzeni kurmaya, ilâhi hükümleri icraya, yeryüzünü imâra yetkili halifeler hazırlayıp yerleştireceğim" demişti. Melekler: “Orada bozgunculuk yapacak, karışıklık çıkaracak, kan dökecek birilerini mi hazırlayıp yerleştireceksin? Oysa biz sana hamdederek zikrediyor, seni tesbih ediyoruz. Senin kutsallığını biliyor, kabul ediyor, Seni takdis ediyoruz" dediler. Rabbin: “Ben, sizin bilmediklerinizi biliyorum" buyurdu.

Ahmet Varol Meali

Hani Rabbin meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife var edeceğim" demişti. [4] Melekler de: "Sen orada bozgunculuk çıkaracak ve kanlar akıtacak birini mi var edeceksin! Oysa biz senin yüceliğinden övgü ile söz etmekte (seni hamd ile tesbih etmekte) ve senin bütün eksikliklerden uzak, ulu sıfatların sahibi olduğunu dile getirmekteyiz" demişlerdi. Allah da, "ben sizin bilmediklerinizi bilirim" demişti.

> *4.Halife bir başkasını onun adına temsil eden kimse demektir. Buna göre halife temsil ettiği kimsenin bildirmiş olduğu düzeni kurmakla, onun emirlerini yerine getirmekle ve hükümlerini aynen uygulamakla yükümlüdür. Ayeti kerimeden anlaşıldığına göre insan da yeryüzünde Allah`ın halifesi olarak yaratılması dolayısıyla O`nun ilahi hükümlerini uygulama, emirlerini aynen yerine getirme yükümlülüğünü üzerinde taşımaktadır.*

Ali Bulaç Meali

Hani Rabbin, Meleklere: 'Muhakkak ben, yeryüzünde bir halife var edeceğim' demişti. Onlar da: 'Biz seni şükrünle yüceltir ve (sürekli) takdis ederken, orada bozgunculuk çıkaracak ve kan dökecek birini mi var edeceksin?' dediler. (Allah:) 'Şüphesiz sizin bilmediğinizi ben bilirim' dedi.

Ali Fikri Yavuz Meali

(Ey Habîbim), o vaktı hatırla ki, Rabbin Meleklere: “-Ben yer yüzünde (hükümlerimi yerine getirecek) bir halife (bir insan) yaratacağım.” demişti. Melekler de: “- Biz seni hamdinle tesbih ve noksanlıklardan tenzih etmekte olduğumuz halde, orada fesad çıkaracak ve kanlar dökecek kimse mi yaratacaksın?” demişlerdi. Allah: “-Ben, sizin bilemiyeceğiniz şeyleri bilirim.” buyurdu.

Bahaeddin Sağlam Meali

Bir vakit (zamanlar üstü olarak) Rabbin, meleklere “Ben yeryüzünde bir halife yapacağım” dedi. Melekler: “Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yapacaksın?” Hâlbuki Biz, Senin kusursuzluğunu ve mükemmelliğini bildiriyor, kendimizi senin (hizmetin) için temiz tutuyoruz” dediler.(*) Allah ise “Ben sizin bilmediğinizi bilirim” dedi.

(*) Buradaki konuşma ve diyalog, yalnızca soru sormadır ve öğrenmek içindir. Yoksa itiraz makamında değildir. Nitekim yukarıda denildiği gibi, melekler Allah’ın kusursuzluğunu ilan ediyorlar. Melekler, yapıları sadece hayra çalıştığı için, yapısı hem hayra hem şerre çalışan insanın yaratılmasının hikmetini anlayamamışlardır. Sorarak hikmetini anlamak istemişlerdir. Veya meleklerin sorusu içine şeytanların itirazları da karışmış olabilir. Nitekim şeytanlar da melekler gibi ruhanî yaratıklardır. Fakat şerli kısmından.. (Bkn: Arapça İşarat-ül İ’caz Tefsiri)

Bayraktar Bayraklı Meali
Rabbin meleklere, “Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım” dediği vakit melekler, “Biz seni överek anarken ve yüceltip dururken, orada fesat çıkaracak, kan dökecek birini mi yaratacaksın?” dediler. Allah, “Ben sizin bilmediğinizi bilirim” diye cevap verdi.[13]

[13] Melek, ilk insanın yaratılış gerekçesi, halife ve tesbih kavramları hakkında geniş bilgi için bk. Bayraklı, KUR’ÂN TEFSÎRİ, I, 289-307.

Besim Atalay Meali (1965)
Hani Tanrın meleklere: «Yeryüzünde bir egemen yaratmak istiyorum» dediği zaman, dediler ki: «Yeryüzünde fesat yapan, kanlar döken kimseyi mi yaratmak dileğindesin? Bizler sana öğüşle tespih etmekteyiz, takdis etmekteyiz»; Tanrı dedi ki: «Sizin bilmediğinizi ben iyi bilirim»

Cemal Külünkoğlu Meali
Bir zamanlar Rabbin meleklere: “Ben yeryüzünde (hükümlerimi icra edecek) bir halife (etkili ve yetkili olmaya elverişli insan) yaratacağım.” buyurmuştu. Melekler de: (Ya Rab!) “Seni övgüyle yüceltip takdis eden bizler dururken, orada bozgunculuğa ve yozlaşmaya yol açacak ve kan dökecek birini mi yaratacaksın?” dediler. (Allah da) şöyle buyurdu: “Muhakkak ki ben, sizin bilmediklerinizi bilirim.”

Cemil Said (1924)
Rab te’âlâ meleklere dünyâ içün bir halîfe göndereceğim didiği vakit melekler biz dâimâ sana hamd ider iken seni takdîs ider iken sen fesâd çıkaracak ve kan dökecek birini mi göndereceksin? didiler. Allâh ben sizin bilmediğinizi bilürüm buyurdı.

Diyanet İşleri Meali (Eski)
Rabbin meleklere "Ben yeryüzünde bir halife var edeceğim" demişti; melekler, "Orada bozgunculuk yapacak, kanlar akıtacak

birini mi var edeceksin? Oysa biz Seni överek yüceltiyor ve Seni devamlı takdis ediyoruz" dediler; Allah "Ben şüphesiz sizin bilmediklerinizi bilirim" dedi.

Diyanet İşleri Meali (Yeni)
Hani, Rabbin meleklere, “Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım” demişti. Onlar, “Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz.” demişler. Allah da, “Ben sizin bilmediğinizi bilirim” demişti.

Diyanet Vakfı Meali
Hatırla ki Rabbin meleklere: Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım, dedi. Onlar: Bizler hamdinle seni tesbih ve seni takdis edip dururken, yeryüzünde fesat çıkaracak, orada kan dökecek birini mi yaratacaksın? dediler. Allah da onlara: Sizin bilemiyeceğinizi herhalde ben bilirim, dedi.

Halife, vekil ve temsilci demektir. Allah, yeryüzünde iradesini temsil etmek üzere insanı yaratmış, orada ilâhî hükümranlığı gerçekleştirme görevini de ona vermiştir.

Edip Yüksel Meali
Rabbin, meleklere şöyle demişti: "Yeryüzüne bir halife yerleştireceğim." Melekler de: "Orada bozgunculuk yapacak, kan akıtacak birisini mi yerleştireceksin? Halbuki biz seni överek yüceltiyor ve mutlak otoriteni onaylıyoruz," dediler. "Bilmediğinizi Ben bilirim," dedi.

Elmalılı Hamdi Yazır Meali
Bir zamanlar Rabb'in meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. (Melekler): "A!.. Orada bozgunculuk yapacak ve kan dökecek birisini mi yaratacaksın? Oysa biz seni överek tesbih ediyor ve seni takdis ediyoruz" dediler. (Rabb'in): "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim." dedi.

Elmalılı Meali (Orijinal)
Ve düşün ki rabbin melâikeye «Ben Yerde muhakkak bir halife yapacağım» dediği vakıt «Â!.. Orada fesat edecek ve kanlar dökecek bir mahlûk mu yaratacaksın?. biz hamdinle tesbih ve seni takdis edip dururken» dediler. «Her halde ben sizin bilemiyeceğiniz şeyler bilirim» buyurdu

---

Erhan Aktaş Meali
Hani! Bir zamanlar Rabb'in, meleklere: “Ben yeryüzünde bir[1] halife[2] tayin[3] edeceğim.” demişti. Melekler: orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birisini mi halife[2] yapacaksın? Oysa biz Seni övgü ile yüceltip kutsuyoruz.” Dediler. Allah: “Ben sizin bilmediklerinizi bilirim.” dedi.

1. "Bir" sözcüğü; sayı anlamında bir kişiyi değil, görev ve statü anlamında görevlendirilecek zümreyi kastetmektedir. 2- Sözcük anlamı ardıl olan halife; terim olarak, birinin yerine geçmek; vekâlet etmek, vekil ve naip demektir. Halife sözcüğü; ayette, irade ve akıl verilerek yeryüzünü düzenleyen, yönlendiren, yeryüzünün yöneticisi ve onarıcısı anlamında kullanılmıştır. 3- "Halife yaratacağım" şeklindeki çeviriler yanlıştır. Zira ayette, "câi\lun" sözcüğü yer almaktadır. Bu sözcük, "yaratmak" değil, "yapmak", "kılmak" demektir. Böyle olunca, doğru anlam; -Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım değil- insana yeryüzünde yönetici ve düzenleyici olarak sorumluluk vereceğim, onu görevlendireceğim; onu halife (yönetici, düzenleyici ve onarıcı) olarak tayin edeceğimdir.

Hasan Basri Çantay Meali
Hani Rabbin meleklere: «Muhakkak ben yer yüzünde (benim emirlerimi tebliğ ve infaza me'mur) bir halîfe (bir insan, âdem) yaratacağım» demişdi. (Melekler) de: «Biz seni hamdinle tesbîh ve seni takdis (ayıblardan, eş koşmakdan, eksikliklerden tenzîh) edib dururken (yerde) orada bozgunculuk edecek, kanlar dökecek kimse mi yaratacaksın?» demişlerdi. Allah (da) : «Sizin bilemeyeceğinizi her halde ben bilirim» demişdi.

Hayrat Neşriyat Meali
(Ey Habîbim!) Bir zaman Rabbin, meleklere: "Şübhesiz ki ben, yeryüzünde (insanı)bir halîfe kılacak olanım" buyurmuştu; (melekler:) "Orada fesad çıkaracak ve orada kanlar dökecek bir kimse mi kılacaksın? Hâlbuki biz, hamdin ile (seni) tesbîh ediyoruz ve seni takdîs ediyoruz" dediler. (Rabbin de onlara:) "Sizin bilemeyeceğiniz şeyleri, şübhesiz ki ben bilirim!" buyurdu.

İlyas Yorulmaz Meali
Rabbin meleklere "Ben yeryüzünde (insanı) halife yapacağım" dediğinde, meleklerde "Yeryüzünde fesat çıkaracak ve kan dökecek olanları mı, yeryüzünde sürekli var edeceksin? Hâlbuki biz seni, bütün noksan sıfatlarından tenzih edip, övgülerle yüceltiyoruz" demişlerdi. Allah "Sizin bilmediklerinizi ben bilirim" dedi.

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu
O gün senin çalabın meleklere şöyle buyurmuştu: « İşte ben yeryüzünde buyruklarımı dinletecek birini varedeceğim.» Melekler dediler: « Yoksa yeryüzünde karıştırıcılık edecek, kan dökecek bir varlık mı yaratacaksın? Oysaki biz Seni överek ululuyoruz. Seni kutluyoruz.» Bunun üzerine Allah da buyurmuştu: « Ben sizin bilmediklerinizi bilirim.»

İsmail Hakkı İzmirli
Hani Rabbin meleklere «ben yeryüzünde bir halife yaratacağım» demişti. Melekler de «yeryüzünde fesat çıkaracak, kan dökecek kimse mi yaratacaksın? Biz ise sana hamdederek tespih, seni her bir ayıptan tenzih ediyoruz» demişlerdi. Allah «ben sizin bilmediklerinizi bilirim» demişti [[1]]

[1] Cenabıhakkın Âdem ve zürriyetini halk etmesindeki hikmet-i süphaniye meleklere hafi kalıyor da melekler mücerret gizli bir şeyi keşf hususunda Cenabıhakka karşı öyle bir istifsarda bulunuyorlar. Cenabıhak da onda bilmedikleri bir hikmet bulunduğunu beyan ediyor.

Kadri Çelik Meali

Hani Rabbin meleklere, “Ben yeryüzünde bir halife karar kılacağım” demişti de melekler, “Orada fesat yapacak ve kan akıtacak birini mi karar kılacaksın? Oysa biz seni överek yüceltiyor ve seni sürekli takdis ediyoruz” demişlerdi. Allah ise, “Ben şüphesiz sizin bilmediklerinizi bilirim” demişti.

(Halife, kendisine otorite tarafından verilen görevleri, onun yerine kullanan kişidir. O halde insan mâlik değildir, o sadece Allah’ın temsilcisidir ve kendisine gerçek hâkim olan Allah tarafından verilenler dışında hiçbir güce sahip değildir. Bu nedenle, kendi istediklerini yapma hakkı bulunmaktadır. Onun görevi, temsil ettiği otoritenin isteklerini yerine getirmektir. Eğer verilen yetkileri kendisinin sanır veya bu yetkileri kendi arzularına göre kullanırsa veya bir başkasının hâkimiyetini kabul edip, onun isteklerine boyun eğerse, bu isyan ve ihanet olur.)

Mahmut Kısa Meali

Hani bir zamanlar Rabb’in meleklere: “Ben, yeryüzünde bir halîfe yaratacağım. Benden alacağı yetki ve güçle yeryüzünde benim adıma hüküm verecek, Benim emirlerimi yaratılmışlar üzerinde uygulayacak insanı yaratacağım ve onu bir halîfe, bir temsilci olarak yeryüzünde görevlendireceğim!**” demişti.** İnsan denen varlığın böyle büyük bir yetki ve irâde ile donatılmasının, bu yetkinin kötüye kullanılma riskini de beraberinde taşıdığını düşünen ve —32. ayetten öğrendiğimiz gibi— insan hakkında Allah’ın verdiği bilgilere dayanan **melekler:**
“Yeryüzündebozgunculuk yapacak ve kan dökecek kimseler mi yaratacaksın? Oysa bizler, seni övgüyle yüceltip kutsamaktayız. Tabîatımıza yerleştirdiğin bu saflık, bizi hilâfete daha lâyık kılmaz mı? Yoksa görevimizde bir ihmal, bir eksiklik mi sözkonusu?! Doğrusu, insanı yaratmandaki hikmet ve sebebi kavrayamadık ey Rabb’imiz!**” dediler.** Allah:
“Kuşkusuz ben, sizin bilmediklerinizi bilirim! Halîfelik görevinin insana verilmesi konusunda benim bildiğim, fakat sizin bilmediğiniz çok şey var!**” dedi.**

Mahmut Özdemir Meali

Hani, senin rabbin, Melekler’e: -“Ben, Yeryüzü’nde bir halîfe atamaktayım” dedi. Onlar da: -“Biz, senin hamdinle tesbih ederken, seni takdis ederken, orada bozgunculuk çıkaran, Kan döken kimseyi mi (halîfe) yapıyorsun?” dediler. -“Ben, bilmeyeceğiniz şeyleri çok iyi bilirim” dedi.

Mehmet Çakır Meali

O gün Rabb'in, meleklere : “ *Ben yeryüzünde bir temsilci yaratacağım* “ deyince, bütün melekler: “ *yeryüzünde dengeleri*

bozup kan dökecek birini mi yaratacaksın? halbuki biz, ne güzel seni saygı ile yad ediyor, ve kutsuyorduk " şeklinde yakındılar. Rabb'in bu yakınmaları: " *Ben, sizin bilmediklerinizi biliyorum* " diye noktaladı.

Mehmet Çoban Meali

Hani Rabbin Meleklere, "Yeryüzünde öncekilerin yerine geçecek yeni bir varlık yaratacağım!" demişti. Melekler; "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz seni yüceltiyoruz. Her yerde her zaman seni övüyoruz. Senin emirlerine, senin yasalarına uyuyoruz. Asla senin yasalarına karşı çıkmıyoruz." demişler, Allah da, "Ben sizin bilmediğinizi bilirim!" demişti.

Mehmet Okuyan Meali

Hani Rabbin meleklere "Ben yeryüzünde bir halife (sorumlu) görevlendireceğim" [*] demişti. Onlar "Biz seni [hamd]inle (övgüyle) [tesbih] ediyor (yüceltiyor) ve kutsallıkla anıyorken, [*] yeryüzünde bozgunculuk çıkarmakta ve kan dökmekte olanı (insanı) mı halife görevlendiriyorsun?" demişlerdi. (Allah da onlara): "Şüphesiz ki sizin bilemeyeceğiniz şeyleri ben bilirim." demişti.

> *Burada Yüce Allah'ın yeryüzünde bir halife (sorumlu) görevlendirmesinden söz edilmektedir. İlk insan neslinin bir şeyden yaratılmasından söz eden ayetler ise Hicr 15:26, 28 ve Sâd 38:71'dir. , [Takdis], Yüce Allah'ı kutsallığın kaynağı bilip O'nu bu şekilde anmak, bütün olumlu ve tastamam sıfatlarla birlikte bilerek yüceltmektir.*

Mehmet Türk Meali

Bir zamanlar Rabbin meleklere:[1] "Ben yeryüzünde bir halîfe[2] yaratacağım." deyince, (melekler): "Biz Sana hamd ederek şânını, yüceltip ve Seni eksikliklerden uzak tutup[3] dururken; Sen, orada bozgunculuk yapacak ve kan dökecek[4] kimseyi mi yaratacaksın?" dediler. Allah: "Sizin bilemeyeceğiniz şeyleri Ben bilirim." dedi.

> *1 Melek: Güçlü, kuvvet sahibi, elçi demektir. Melekler; erkeklik ve dişilik özelliği olmayan, yemeyen, içmeyen, evlenmeyen, doğmayan, doğurmayan, normal gözle görülmeyen, Allah'a ibâdetle meşgul olan rûhanî, nuranî, varlıklardır. Ateşten yaratılıp sonradan şeytanlaşan İblis, melek değil cindir. Melekler, Allah'ın yarattığı kullarıdır. Onlar, Allah'ın kızları, çocukları olmadıkları gibi, düşmanları da değildirler. Melekler, Allah'ın kendilerine verdiği emirleri yerine getirirler, asla itaatsizlik etmezler ve günah işlemezler. Kur'ân'a ve Sünnete göre melekler, gözle görülmeyen, nurdan yaratılmış olmalarına rağmen, Allah onlara, gerektiğinde diledikleri şekle girerek görünme gücü vermiştir. Meleklerin varlığı naklen sabit, aklen caizdir. Çünkü bütün peygamberler meleklerin var olduklarını bildirmişler. Hz. Peygamber (s.a.v) de onları bizzat görmüş ve var olduklarını haber vermiştir. Bu sebeple, melekleri inkâr etmek, şer'an küfürdür. Meleklerin Kur'ân'da geçen ayetlerde belirtilen görevleri, onların tek görevleri değil görevlerinden bize bildirilen bir kısmıdır.*
>
> *2 Halîfe: Aslı "halîf"dir. Sonundaki bitişik tâ (tâ-i merbûta) mübalağa içindir. Halîfe kelimesi isim olarak kullanılan sıfatlardandır, çoğulu*

"halâif" ve "hulefâ" gelir. Dilimizde "kalfa" deyiminin doğrusu olan Halîfe kelimesi; başkasına vekil olmak, yani az veya çok onun yerini tutarak, onu temsil etmek, demektir. Bu vekillik de; ya aslın kaybolmasından veya bir yardımdan veya aczinden yahut da bunların hiçbiri olmadığı halde sırf asilin vekiline bir şeref bahşederek lütufta bulunmasından doğar. Allah'ın yeryüzünde halife seçmesi bu kabildendir. Her vekilin/halîfenin kıymet ve şerefi, temsil ettiği asilin şeref derecesine uygundur. Burada sözü geçen "Halîfe" kelimesi ile kastedilen Âdem (a.s.)'dır. O hüküm ve emirlerini yerine getirmek hususunda Allah'ın halifesidir, yani soyundan gelen çocuklarına gönderilmiş peygamberidir. Bu âyet, ümmetin sözünün dinlenilip, emrine itaat edilen bir Halîfe'nin başa geçirilmesi gereği hususun¬daki asıl delillerden birisidir. Böyle birisinin tayin edilmesinin gereği hususun¬da ümmet ve âlimler arasında bir görüş ayrılığı yoktur. "Halîfe tayini dinde vacip değil belki uygundur" görüşü ise; Mu'tezile mezhebine aittir. Bu gün de aynı ifadeleri kullananlar, ne yaptıklarının farkındalar mı acaba? (Elmalılı)

3 Takdis: Allah için kalbi temizlemek, Allah'ı yüceltmek ve bir şeyi pislikten temizlemektir.

4 Meleklerin, "insanın yeryüzünde fesat çıkaracağını ve kan dökeceğini" önceden bilmeleri, onların "levh-i mahfuz"dan bazı bilgilere sahip olmaları veya Allahın bu konuda onlara önceden bir kısım bilgi vermesi ile olabilir.

Muhammed Esed Meali

İŞTE O ZAMAN [21] Rabbin meleklere: "Bakın, Ben yeryüzünde ona sahip çıkacak birini yaratacağım!" [22] demişti. Onlar: "Seni övgüyle yüceltip takdîs eden bizler dururken, orada, bozgunculuğa ve yozlaşmaya yol açacak ve kan dökecek birini mi yaratacaksın?" dediler. [Allah:] "Sizin bilmediğiniz (çok şey var, onları) Ben bilirim!" diye cevapladı.

21 Genellikle -Arapça'nın yapısı içindeki değişik kullanımlarına yeterince dikkat edilmeden- "vaktiyle" diye çevrilen iz edatının bu bağlamda tek uygun karşılığı, "İşte/ve o zaman" ifadesi olarak görülmektedir. İlk karşılık çoğu zaman doğru görünmesine rağmen, iz edatı, aynı zamanda "âni veya beklenmedik bir şeyin vukuu"nu (karş. Lane I, 39), ya da "söylemdeki âni bir dönüşü/değişikliği" ifade etmek için de kullanılır. Bundan sonraki temsîlî anlatım, insana fıtraten verilmiş muhakeme yeteneği ile ilgili olduğu kadar önceki paragraflarla da mantıken irtibatlıdır.

22 Lafzen, "dünyada bir vâris" ya da "bir halife yaratacağım." Halîfe terimi -"(başkasının) yerini aldı" anlamındaki halefe fiilinden türemiştir- bu temsîlde de, insanın yeryüzündeki meşru hakimiyetini göstermek için kullanılmıştır; ki bu da, en uygun olarak "yeryüzünde ona sahip çıkacak" şeklinde (mülkiyetinin kendisine emanet edilmiş olması anlamında) çevrilebilir. Bkz. bütün insanlardan yeryüzünün halîfeleri olarak söz edilen 6:165, 27:62 ve 35:39.

Mustafa Çavdar Meali

Hani Rabbin meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife/yönetici tayin edeceğim." demişti. Melekler de "Yeryüzünde bozgunculuk yapan ve kan dökenlerden birisini mi halife/yönetici tayin edeceksin? Oysa biz seni durmadan övgü ile tespih ve takdis ediyoruz."

dediler. Allah, “Ben sizin bilmediklerinizi biliyorum.” dedi. 6/165, 7/69, 38/26

Mustafa İslamoğlu Meali

[51] HANİ, senin Rabbin melaikeye[52] “Ben yeryüzünde bir halife[53] atamaktayım”[54] dediği zaman da şöyle sormuşlardı: “Yeryüzüne fesat çıkarmakta ve kan dökmekte olan birini mi atayacaksın; üstelik biz seni övgü[55] ile tesbih ve takdis edip dururken?”[56] (Allah) cevap verdi: “Şu kesin ki, ben sizin bilmediğiniz şeyleri de bilirim.”[57]

[51] Burada çeviriye mânasıyla değil işleviyle yansımış olan bir vav vardır. Vavın ibtidaiyye işlevi çeviriye paragraf başı olarak yansımıştır. Bu kıssanın ana fikri şudur: İnsanın yeryüzündeki varlık amacı, ne melekliktir ne de şeytanlık; hatası ve kusuruyla insanlıktır, insanlık… İşbu yüzden, insan beşer doğar, irade ve akılla insan olur. Vahiy irade ve aklı doğru kullanma talimatıdır. [52] Melâike, melekin çoğuludur. Sonundaki tâyı çoğula delâlet eden müenneslik tâsı değil de allâme ve nessâbe gibi mübalağa tası olarak niteleyen bir ekol de vardır. Melekin türetildiği milâk bir varlığın kendisine dayandığı şeydir. Yani bir şeyin meleği onu ayakta tutan nokta/kuvvettir. Araplar şöyle der: “Kalp cesedin milakidir”. Bu açıklamayı kendisine borçlu olduğumuz Râğıb’a göre melek, “bir şeyi yönetmekle görevli olan ruhani varlık”tır. Dolayısıyla her melek melâikedir. Lâkin melâike daha çok ibadet ve zikr ile meşgul olan ruhanî varlıklar demektir. Melâikenin maddî âleme ait unsurları yönetmesi gerekmez (Müfredât). Kelimenin melkten türetilmiş olduğunu söyleyenler de “kuvvet, dinamik” anlamına geldiğini ifade ederler. İnsanda bir tavır ve davranışın mutat bir biçimde iyice yerleşik hâle gelmesi de aynı kökten gelen meleke sözcüğüyle ifade edilir. İsrâ 95’te, aynı cümle içinde hem tekil (meleken) hem çoğul (melâike) olarak gelmesi, tekil ve çoğul arasındaki bu keskin ayrıma ihtiyatla yaklaşmamız gerektiğini akla getirse de, âyetteki kullanımın tamamen farklı bir gerçeği vurgulamak için olduğu açık. Râzi, Âdemoğlu’nun emrine âmâde olan meleklerin özellikle “yeryüzü melekleri” olduğunu söyler ki, bu söz konusu “farklı gerçeğin” püf noktasını teşkil eder. [53] Halife, hem ismi fail hem de ismi mef’ul kalıbı. Fail olarak “bir başkasına vekâlet eden”, mef’ul olarak “bir başkasına vekâlet veren”. Bu ikinci anlamda insanın halifeliği nesillerin birbiri ardınca gelişidir. Çoğulu halâiftir. Hulefa ise halifin çoğuludur. Halîf ile halîfe arasında mahiyet farkı vardır: Halife, iyi olanın vekili, yardımcısı, sözcüsü, temsilcisi iken; halif kötü olanın yerine geçen, onu temsil eden, ona vekâlet eden anlamına gelir. Âyette halife her ne kadar tekil gelmişse de, tıpkı ilk atalarının adıyla anılan Türk, Ari, Sami, Mudar kavim ve kabileleri gibi Âdem de tüm insan soyunu sembolize ettiği için insan neslinin tümüne delâlet eder (Zemahşerî). Kur’an’ın hiçbir yerinde bu kelime tekil ya da çoğul olarak Allah’a izafetle kullanılmıyor. “Allah’ın halifesi” olmaz. Kâdî Ebû Ya’lâ’nın dediği gibi: “Ancak kayıp olan veya ölen birisinin halifesi olunur. Oysa Allah ne kayıp olur, ne de ölür” (el-Ahkâmu’s-Sultâniyye, s. 15). Ne ki En’âm 165’te yeryüzüne izafetle “yeryüzünün halifeleri” olarak kullanılıyor (Krş: 7:69; 10:73; 35:39; 38:26). Bu kullanımın açıkça gösterdiği şey birinin yerine vekâlet ve niyabet anlamına değil, tıpkı siyasal alanda kullanıldığı gibi “tedbir” ve “imar” anlamına geldiğidir. Özetle insan yeryüzünün “kalfası” kılınmıştır. [54] İnnî câ‘ilun ibaresine inni hâlikun anlamı vermek bizce isabetli değildir. Ce‘ale fiili, bağlamına -aldığı mef’ule- göre birden fazla anlam içeren fiillerdendir. Kur’an’da özellikle insanın “yaratılış” ve çoğalı serüveninin niceliğiyle ilgili âyetlerde ce‘ale fiili kullanılmaktadır. Hatta kimi âyetlerde aynı cümle içerisinde ilk yaratılışı ifade için halaka (yarattı) fiili kullanılırken (4:1), ondan sonraki gelişim sürecini ifade için ce‘ale fiili kullanılmaktadır. (6:1; 7:189; 35:11; 49:13) Halîfe/halâifin kullanıldığı tüm âyetlerde yüklem

olarak ısrarla ce'alenin kullanılması dikkat çekicidir (Ca'l ve halk farkı için bkz: 78:9, not 9). [55] Hamd için bkz: 1:1, not 3. [56] Burada adı geçen üç eylem de (hamd, tesbih, takdis) Kur'an-ı Kerim'de, şuurlusu ve şuursuzu, iradelisi ve iradesiziyle tüm varlıkların ortak eylemi olarak geçer. Hamd, tesbih ve takdis, sadece "konuşan iradeli canlı" olan insana has değildir. İnsan bu evrensel koroya bilinçli olarak katılırsa, insanın sesi evrenin sesiyle uyum arz etmiş olur. Kozmik uyumu bozmanın cezası, doğaya ve doğasına yabancılaşmadır. Hamd, tesbih ve takdisin üçü de namaz ibadetinde Fâtiha, tesbihat ve secde ile temsil edilmiştir. Tüm varlık kategorilerinin namazda temsil edildiğini ifade etmek için kimi âlimler kıyamı dağların, rükûu hayvanların ve secdeyi de bitkilerin temsil edildiği bir ibadet olarak te'vil ederler. [57] Bu âyette sembolize edilen şey, insanın Allah nezdindeki müstesna yeri ve değeridir. Bu değer, meleklerin de aday oldukları bir makama insanın lâyık görülmesiyle ifade edilmektedir. İnsan dahil hiçbir yaratık, sahip olduğu değer ve meziyetlere kendiliğinden sahip değildir. Tüm diğer varlıklar gibi insan da "kerametini" Allah'a borçludur.

Ömer Nasuhi Bilmen Meali

Yâd et o zamanı ki, Rabbin meleklere «Ben yeryüzünde muhakkak bir halife kılacağım» diye buyurmuştu. Melekler de, «Yeryüzünde fesad çıkaracak, kanlar dökecek kimseyi mi yaratacaksın? Bizler ise Sana hamd ile tesbih eder, Seni takdîs eyleriz» demişlerdi. «Şüphe yok ki sizin bilmeyeceğiniz şeyleri Ben bilirim,» diye buyurmuştur.

Suat Yıldırım Meali

Rabbin meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" dediği vakit onlar: "Â! Oradaki nizamı bozacak ve yeryüzünü kana bulayacak bir mahlûk mu yaratacaksın? Oysa biz sana devamlı hamd, ibadet yapıp, Sen'i tenzih etmekteyiz! " dediler. Allah: "Ben, sizin bilmediğiniz pek çok şey bilirim" buyurdu. {KM, Tekvin 1, 26}

Tesbih: Allah Teâlâ'yı tenzih etmek, yani Zatını i'tikad, söz ve amel bakımından şanına lâyık olmayan her türlü kusurdan yüce tutmaktır. Hilâfet, "vekâlet" yani başkasına vekil olmak mânasına gelir. Bu vekâlet, ya aslın kaybolmasından veya bir ihtiyaçtan veya aczden, yahut da sırf, asilin, vekiline bir şeref bahşetmek lütfunda bulunmasından ileri gelir. Ve işte Cenab-ı Allah'ın yeryüzünde velilerini halife seçmesi, bu son nevidendir.

Süleyman Ateş Meali

Bir zamanlar Rabbin meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife yapacağım," demişti. (Melekler): "Orada bozgunculuk yapan, kan döken birisini mi halife yapacaksın? Oysa biz seni överek tesbih ediyor ve seni takdis ediyoruz?" dediler. (Rabbin): Ben sizin bilmediklerinizi bilirim," dedi.

Halîfe: vekîl, birinin yerine bakan, yahut yerine gelen kimse ve hükümdâr anlamlarına gelir. Âyette insanın, Allah\ın halîfesi yapılacağından değil, halîfe yapılacağından söz edilir. Bundan, insanın yeryüzüne egemen olacağı anlaşılır. Fakat genellikle bu âyet, Allah\ın, insanı Kendisinin halîfesi yapacağı ve insanın, Allah\ın sıfatlarının mazharı olarak yaratıldığı şeklinde yorumlanmıştır.

Herhalde bu yorumda Tevrât\taki "Allah Adamı kendi suretinde yarattı" âyetinin etkisi olmuştur.

Süleyman Tevfik (1927)
Rabbin meleklere (Âdem'in halkinden evvel) yeryüzinde bir halîfe (hâkim ve hükümdâr) kılacağım didikde onlar: Yâ rabbî! Orada fesâd yapacak ve kan dökecek olanı mı yaradacaksın? Halbuki biz seni hamdinle tesbîh ve zikrinle takdîs ve tenzîh ideriz didiler. Allâh: Ben sizin bilmediğinizi bilirim buyurdı.

Süleymaniye Vakfı Meali
Sahibin (Rabbin) bir gün meleklere, “Yeryüzünde bir muhalif varlık [1] yaratıyorum.” dedi. Melekler, “Orada tabii düzeni bozacak ve kan dökecek bir varlık mı oluşturuyorsun? Ama sen yaptığını güzel yaparsın, sana içten boyun eğmemiz bundandır. Senden dolayı onu değerli sayarız.” [2] dediler. Allah: “Ben sizin bilmediklerinizi bilirim!” dedi.

[*] Ayetteki takdis (تقديس), arındırma demektir (Mekâyîs). Burada düzen bozuculuktan ve kan dökücülükten arındırma kastedildiği için "değerli sayma" anlamı uygun düşmektedir. "Nukaddisu lek" sözü, "nukaddisuhu lek" takdirindedir.

Şaban Piriş Meali
Rabbin meleklere:-Ben yeryüzünde bir yönetici yaratacağım, demişti. Melekler de:-Yeryüzünde bozgunculuk edecek, kan dökecek birilerini mi yaratacaksın? Oysa biz seni durmadan hamd ile tesbih ve takdis ediyoruz, dediler.-Sizin bilmediğiniz şeyleri ben bilirim, dedi.

Ümit Şimşek Meali
Hani Rabbin meleklere “Yeryüzünde bir halife(18) yapacağım” buyurmuş, onlar da şöyle demişlerdi: “Biz Seni hamdinle tesbih ve takdis edip(19) dururken, orada bozgunculuk edip kan dökecek birisini mi yaratacaksın?” Rabbin ise, “Ben sizin bilmediğinizi bilirim” buyurmuştu.

(18) Allah’ın verdiği yetenek, bilgi ve yetkiyle, Onun adına, Onun buyrukları doğrultusunda tasarrufta bulunan varlık.

(19) Övgüyle yüceltmek, her türlü eksik ve kötü sıfatlardan, benzer ve ortaklardan uzak tutmak.

Yaşar Nuri Öztürk Meali
Bir zamanlar Rabbin meleklere: "Ben, yeryüzünde bir halife atayacağım." demişti de onlar şöyle konuşmuşlardı: "Orada bozgunculuk etmekte olan, kan döken birini mi atayacaksın? Oysaki bizler, seni hamd ile tespih ediyoruz; seni kutsayıp yüceltiyoruz." Allah şöyle dedi: "Şu bir gerçek ki ben, sizin bilmediklerinizi bilmekteyim."

Eski Anadolu Türkçesi
daħı ol vaḳt kim eyitü çalabuñ firiştelere “bayıḳ ben eyleyiciven yirde ħalįfe.” [3b] eyittiler “eylermiseñ anuñ içinde anı kim fesād eyleye anuñ içinde, daħı döke ḳanları? biz tesbįḥ eylerken senüñ ögmekligün ile daħı taḳdįs eylerken senüñ içün” ya'nį aru dutaruz cümleye eyitti: “bayıḳ ben bilürin anı kim bilmezsiz.”

Satır Altı Meal (1534)
Ẕikr eyle yā Muḥammed ol vaḳtı ki feriştehlere ki ben yaradur-men ḫalīfe yiryüzinde. Feriştehler eyitdiler: Yaradur mısın yir yüzinde bir kimseyi kifesād ide, anda ḳanlar döke? Biz tesbīḥ iderüz seni ögmeg-ile, arular-bizdaḫı seni. Eyitdi Tañrı Taʿālā: Ben bilür-men siz bilmegen nesneyi.

Bunyadov-Memmedeliyev
(Ya Rəsulum!) Sənin Rəbbin mələklərə: “Mən yer üzündə bir xəlifə (canişin) yaradacağam”, - dedikdə (mələklər): “Biz Sənə şükür etdiyimiz, şə’ninə tə’riflər dediyimiz və Səni müqəddəs tutduğumuz halda, Sən orada (yer üzündə) fəsad törədəcək və qan tökəcək bir kəsmi yaratmaq istəyirsən?”- söylədilər. (Allah onlara:) “ Mən bildiyim şeyi siz bilmirsiniz!” – buyurdu.

M. Pickthall (English)
And when thy Lord said unto the angels: Lo! I am about to place a viceroy in the earth, they said: wilt Thou place therein one who will do harm therein and will shed blood, while we, we hymn Thy praise and sanctify Thee? He said: Surely I know that which ye know not.

Yusuf Ali (English)
Behold, thy Lord said to the angels: "I will create a vicegerent on earth." They said: "Wilt Thou place therein one who will make mischief therein and shed blood?- whilst we do celebrate Thy praises and glorify Thy holy (name)?" He said: "I know what ye know not(47)."

47 It would seem that the angels, though holy and pure, and endued with power from Allah, yet represented only one side of creation. We may imagine them without passion or emotion, of which the highest flower is love. If man was to be endued with emotions, those emotions could lead him to the highest and drag him to the lowest. The power of will or choosing would have to go with them, in order that man might steer his own bark. This power of will (when used aright) gave him to some extent a mastery over his own fortunes and over nature, thus bringing him nearer to the God-like nature, which has supreme mastery and will. (Cf. n.3781).

We may suppose the angels had no independent wills of their own: their perfection in other ways reflected Allah's perfection but could not raise them to the dignity of vicegerency. The perfect vicegerent is he who has the power of initiative himself, but whose independent action always reflects perfectly the will of his Principal. The distinction is expressed by Shakespeare (Sonnet 94) in those fine lines: "They are the

lords and owners of their faces. Others but stewards of their excellence." The angels in their one-sidedness saw only the mischief consequent on the misuse of the emotional nature by man: perhaps they also, being without emotions, did not understand the whole of Allah's nature, which gives and asks for love. In humility and true devotion to Allah, they remonstrate: we must not imagine the least tinge of jealousy, as they are without emotion. This mystery of love being above them, they are told that they do not know, and they acknowledge (in 2:32 below) not their fault (for there is no question of fault) but their imperfection of knowledge. At the same time, the matter is brought home to them when the actual capacities of man are shown to them (2:31.33).